دقربانۍ مهم مسائل په 15 سؤالونوکي

د قربانی مهم مسائل

دسوال جواب په طریقه

Ketabton.com

مؤلف:

الشيخ أبو يوسف نجيب الله سليم

حفظه الله ورعاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

الحمدلله رب العالمين، والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين،نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، ومن تبعهم بإحسان إلي يوم الدين أمابعد:

دايوه مختصره رساله ده چې مشتمله ده په بعضومهمو مسائلو د قربانۍ او آداب د اخترباندې په طريقه د سوال جواب سره، الله تعالى نه أميد لرم چې مسلمانان ترې مستفيد شي اوزمونږ لپاره يوه صدقه جاريه شي.

«۱» سوال: قربانۍ کول سه حکم لري؟

جواب: پديکې دوه قوله دعلماؤ دي.

أول: دبعضو علماؤ په نيزباندې واجبه ده.

دويم: دجمهورو (يعني دډيرو) علماؤ په نيز باندې سنت مؤکده ده او واجبه نده، أو دا دإمام مالك، إمام شافعي أوإمام أحمد رحمهم الله قول هم دى. أو دا قول راجح هم دى، خودا مقام د تفصيل ندى چې دلائل ئى ذکر کړو، ليکن دسنتيت مطلب به دا نوى چې مسلمان به پرى اهتمام نه کوى، بلکې دغه يې شرعي حيثيت دى، ورنه اهتمام کول به پرى دمسلمان شعار وى، کله چې توان لرونکى وى، ځکه فضيلت اوثواب يې ډير زيات راغلى دى. وګوره للتفصيل المحلى لابن حزم (9/3) کتاب الأضاحي. والمغني لابن قدامه (425/8).

«۲» سوال: د قربانۍ دپاره څه شرطونه دي؟

جواب: اول : دا به د بهيمة الأنعام څخه وى يعني (اوښ) (غوا، غوئى، ميخه) (ګډ، ګډه) (بزه، پسه) او پدي باندى إمام قرطبي په خپل تفسير(72/15) کې د مسلمانانو إجماع نقل کړى ده فرمائى: (وَالَّذِي يُضَحَّى بِهِ بِإِجْمَاعِ الْمُسْلِمِينَ الْأَزْوَاجُ الثَّمَانِيَةُ : وَهِيَ الضَّأْنُ وَالْمَعْزُ وَالْإِبِلُ وَالْبَقَرُ). همدغه خبره ابن القيم په زاد المعاد(۳/۳۱۲) أو امام سرخسي په المبسوط(29/12)کې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم شرط : قرباني به غاښ او معتبرعُمْر ته رسيدلى وي:

اودهغي پيژندنه په غاښ أو عمر سره کيږي.

د اوښ دپاره شرط دادى چې پنځه کلن به وي أوشپږم کال کي به داخل شوى وي.

دغويين مال دپاره شرط دادى چې دوه کلن به وى او دريم کال کي به داخل شوي وي.

دبزين مال دپاره شرط دادى چې يوکلن به وى اوپه دويم کال کي به داخل شوي وى.

او دګډين مال دپاره شرط (په راجح قول سره) شپږ مياشتى دي چې أُومه کې به داخل شوي وي. وګوره للتفصيل المغنى لابن قدامه(۴۴۰/۹) والروض المربع للبهوتى(۲/ ۱۳۷).

دريم شرط : په خپل وخت بانديې کول چې هغه داختر لمونځ نه بعد شروع کيږي ترڅلورمي ورځ د اختر پورې.

څلورم شرط : سلامتيا دهغه عيوبو (نقصاناتو)څخه چې شرعاً معتبروي.

او هغه په إجماع د أمت سره څلور عيوب(نقصاناته) دي کوم چې په حديث د البراء بن عازب رضى الله عنه کي ذکر شوى دي هغه فرمائي: (قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ : أَرْبَعٌ لَا تَجُوزُ فِي الضَّحَايَا : الْعَوْرَاءُ الْبَيِّنُ عَوَرُهَا وَالْمَرِيضَةُ الْبَيِّنُ مَرَضُهَا ، وَالْعَرْجَاءُ الْبَيِّنُ ظَلَعُهَا ، وَالْكَسِيرُ الَّتِي لَا تُنْقِي). رواه الترمذي (203/2) وقال الشيخ الألباني إسناده صحيح. إرواء الغليل (360/4ح 1148).

ژباړه : صحابي فرمائي: نبي عليه السلام په مونږ کې ودريده، أو وي فرمايل: څلور عيوب (نقصانات) دي چې په هغي سره قربانى نه صيحيح کيږي.

1. نقصاني سترګو والا چې نقصان ئي ښه ښکاره وي.
2. هغه مريضه چې مرض يې ښه ښکاره وي.
3. هغه ګوډه چې ګوډ والى ئې ښه ښکاره وي.
4. ډيره خواره وچه چې غوښه پکې نوي.

فائده: علماؤ هغه عيوب(نقصانات) هم پدي څلورو باندې قياس کړى دي کوم چې د دي څلورو عيوبو سره مساوي اويا ترى زيات وى مثلاً:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړنده وي يا لَمْ، خپه وغيره يې کټ وي. لکه إمام نووي رحمه الله فرمايلى: (وَأَجْمَعُوا عَلَى أَنَّ الْعُيُوبَ الْأَرْبَعَةَ الْمَذْكُورَةَ فِي حَدِيثِ الْبَرَاءِ لَا تُجْزِئُ التَّضْحِيَةُ بِهَا، وَكَذَا مَا كَانَ فِي مَعْنَاهَا أَوْ أَقْبَحَ مِنْهَا كَالْعَمَى وَقَطْعِ الرِّجْلِ وَشَبَهِهِ). شرح مسلم للنووى (١٣/102ح1966).

همدغه شان خبره ابن عبدالبر-رحمه الله- هم په التمهيد(168/20) کې کړې ده.

دويمه فائده: حديث کې واضح دي چې لږ عيب اونقصان باک نه کوي ځکه حديث کې لفظ د (البين) راغلى دى يعني چې عيب ښه ښکاره وي لږ ګوډوالى چې روغ مال سره پرى سم مزل کولي شي باک نه کوى همدغه شان دا نورخلورعيبوب(نقصانات).

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۳» سوال: هغه کوم عیوب(نقصانات) دي چې قرباني ته ضرر نه رسوي؟

جواب: اول هرهغه عیب چې لږ وي هغه قربانۍ ته ضرر نه رسوي، هغه که دحیوان په هرځای کې وي، اودلیل پدې خبره باندې هغه حدیث دالبراء بن عازب-رضي الله عنه- دی.

دویم: (مقطوعة الذیل) **یعنې دکوم حیوان چې لکۍ کټ وي** هغه هم نقصان نه لري لکه: ابن قدامة رحمه الله فرمائي: (وَتُجْزِئُ الْبَتْرَاءُ ، وَهِيَ الَّتِي لاَ ذَنَبَ لَهَا ، سَوَاءٌ كَانَ خِلْقَةً أَوْ مَقْطُوعًا، وَمِمَّنْ لَمْ يَرَ بَأْسًا بِالْبَتْرَاءِ ابْنُ عُمَرَ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ وَالْحَسَنُ وَسَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ وَالنَّخَعِيُّ وَالْحَكَمُ).المغني(۱۳/۳۷۱).

زیاړه : په هغه حیوان باندې هم قربانۍ جائزه ده چې لکۍ نلري که هغه پیدائشي نوی اویا کټ کړې شوي وي اودغه جواز د ابن عمر- رضي الله عنه، او ابن المسیب، او الحسن، او سعید بن جبیر، او النخعی او الحکم- رحمهم الله نه هم نقل دی.

بیاهغه دری وجې دجواز ذکر کړې دي فرمایی:

۱/ دلکۍ نشوالي غوښې ته هیڅ نقصان نه رسوي ځکه هغه نه خوړل کیږي.

۲/ مُخِل بالمقصود هم نده.

۳/ په شرع کې ترې منعه هم نده راغلې اودا دریم دلیل یوازې هم په جواز باندې پوره دي. او ابن عثمین رحمه الله په الشرح الممتع(430/7) کې او نورو علماؤ هم دغسې خبره کړې ده.

دریم:ـ(مکسورة القرن) **یعنې هغه حیوان چې ښکر ئې مات وي** هغه هم قربانۍ ته ضررنه رسوی، ځکه ددغې نه شرع منعه نده کړې، اومُخِل بالمقصودهم ندې، ځکه نه خوړل کیږي، اونه غوښې ته نقصان رسوي.

ابن عبدالبر- رحمه الله- په الاستذکار(5/۲۱۹،۲۱۸) کې فرمائي: (العلماء مجمعون على أنَّ الجمَّاء (وهي التي لم يُخلق لها قرنٌ) جائزٌ أن يضحَّى بها، فدلَّ

(c) ketabton.com: The Digital Library

إجماعُهم هذا على أنَّ النقص المكروه هو ما تتأذَّى به البهيمةُ وينقص مِن ثمنها ومِن شحمها، وإذا جازت التضحية بالجمَّاء فلأَن تجوز بالعضباء التي ذهب أكثرُ مِن نصف قرنها مِن باب أَوْلَى).

خلاصه دعبارت داده: دعلماؤ اجماع ده چې په بې ښکرو (یعنې کونډې) حیوان باندې قرباني جائز ده نوهرکله چې په کونډې مال باندې په اجماع دمسلمانانو سره جائزه وي، نومات ښکر والا باندې خو په طریقه اولی باندې جائز ده.

همدغه شان د جواز قول امام نووي-رحمه الله- په شرح المهذب (٣٧٣/٨) کې او وغیره نورو بی شمیره علماؤکړی دی.

ثلورم: (مشقوقة الأذن): **یعني هغه حیوان چې غوږ ئي کټ**، یا څیري، او یا سوری وي نو دجمهورو (یعني ډیرو اوګنو) علماء اسلام په نیزباندی قرباني پرې جائزه ده اودا دجمهور علماؤ مذهب مونږته راجح او بهتره ښکاری دیو څو دلائلو په بنیاد:

١- **دلیل**: حدیث د براء بن عازب رضي الله عنه کې نبي صلی الله علیه وسلم تخصیص دڅلور عیوب (نقصاناتو) کړي دی (أربع لاتجوز فی الضحایا...) که چیرته نقصان دغوږ مانع وایې نوخامخا به نبي صلی الله علیه وسلم ذکر کړی وائي.

او که څوک دلږ معرفت خاوند هم وی نو هلته په حدیث کې دڅلورو نقصاناتو دتخصیص په مقصد او معنی باندی پوهیږی.

٢- **دلیل**: دغوږ نقصان دهغې څلورو عیوب سره نه مساوي دی او نه أقبح اوزیات دی دهغی نه چې پرې قیاس کړی شي.

٣- **دلیل**: عبید بن فیروز د براء بن عازب رضي الله عنه نه (کوم چې راوي دحدیث دي) تپوس وکړ چې (إني أكره أن يكون النقص فی القرن والأذن. فقال له: ماكرهتَ فَدَعْه ولاتحرِّمه على أحد). ژباړه: عبید وویلی زه ښه نه ګڼم چې دمال په ښکراوغوږ کې نقصان وي؟ صحابي ورته جواب کې وویل: ته چې څه بد ګڼی هغه دی خپل کاردی خو په نوروخلکو ئي مه حرامه وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو مونږ هم هغه ورونو ته وايو چې وايي پـدى بانـدى قربـانۍ نـه کيـږى ددغـه جليل القدر صحابي په نصيحت باندې عمل وکړى، اوزه وايم دغوږ نقصـان لا څکي بلکي دځرمني ويختان دي ورله هم وشماري خوليکن نور مسـلمانان دي په مصيبت او مشقت کې نه اچوى، او دالله تعالى هغه ښکلى او اسان ديـن دى بې دليله دالله تعالى په بندګانو نه سختوي.

۴- دليل: کوم روايت چې د علي رضی الله عنه دى پدي مسأله کې (أمرنا رسول اللـه صلى الله عليه وسلم أن نستشرف العين والأذن...). پديکې حجة بن عدي راوي دي او هغه مُتَکَلَم فِيه دى.

۵- دليل: دغه روايت که صحيح هم شي لکه الشيخ الألباني- رحمه الله- پـه إرواء الغليل(۳۶۲/۴)کـې اوابـن الملقّـن پـه البـدرالمنير(۲۹۱/۹)کـې صحصـح کـړى دى، اومونږ ترې معنى دعدم جواز واخلو نوبيـا خـو ښـکاره تعـارض(ټکراؤ) راځـي دحديث دالبراء بن عازب-رضى الله عنه-سره، ځکه حديث دعلى رضـى اللـه عنـه نـه خوبيا معلوميږى چې دستن دسوري په مقدار عيب هم وي قربـانۍ پـري جـائزه نده، او حديث دبراء بن عازب رضی الله عنه کې لفظ د (البـيّن عورهـا) راغلـى دى يعني عيب(نقصان) هغه وخت معتبر دى چې کله ښه ښکاره او واضـح وي، نـو ددى حديث نه خومعلوميږى چې لږ عيب باك نکوي، اوس که چيرتـه روايـت دعلى رضی الله عنه په ظاهر واخلو نو روايت دبراء بـن عـازب رضـى اللـه عنـه، کـوم چـې دټول أمت پرى اتفاق او اجماع ده هغه به درنه بيا پاتى کيږى.

نو اوس به يا حديث دبراء نه منى اوانکاربـه تـرى کـوى اويـا بـه هغـى معنـى او تطبيق ته غاړه کږدي کومه چې جمهور علماء اسلام کړى ده چې دغه نقصانات اوعيوب قربانۍ ته ضررنه رسوي.

۶- دليل: دعلي رضی الله عنه په روايت کی خو هيڅ دليل په عدم جواز باندى نشته بلکی هغی کې دا دي چې هغه مال اختيار کړى کوم چې پـه سـترګو اوغوږونـو کې عيب نلري داخويې ندي ويلى چې دکوم مال په غوږ کـى نقصـان وى هغه مه اخلى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوددينه استدلال په عدم جواز کولو باندې ډير بعيد دی. او زمونږ مسأله هم دلته دجواز اودعدم جواز ده، نه د أولى او عدم أولى.

٧- دليل: کومو محدثينو چې روايت د علي رضى الله عنه ذکر کړی دی هغوی ټولو په باب د مکرهاتو کي راوړي دی (يعنې أولى أوعدم أولى مسأله ده نه دجواز أوعدم جواز) لکه امام أبوداود په کتاب الأضاحي: باب مايُکره من الضحايا (٨٠٢)، اوابن ماجه په کتاب الأضاحي: باب مايُکره أن يُضحى به (٣١٤٤)، اوامام ترمذي په کتاب الأضاحي: بابا مايُکره من الاضاحي.

نوآيا دغه ټولو محديثنو کومو چې دغه حديث نقل کړی دی، هغوی په معنی د دي حديث باندی نه پوهيدل چې دعدم جواز په ځائي په مکروهاتو کي ذکرکړي دی؟!

نه نه بلکه هغوی په دواړه احاديثو کي تطبيق کړی دی چې په دواړو باندې عمل وشي، نوحديث د براء بن عازب رضى الله عنه په عدم جواز دلالت کوی اوحديث دعلي رضى الله عنه په کراهيت يعنې أولى اوعدم اولي باندي دلالت کوی.

٨- دليل: دمحدثينو نه بعد دځلورو مذهبونو فقهاؤ -رحمهم الله- هم دغه حديث په باب د مکروهاتو (يعنې أولى اوغير أولى) کي ذکرکړی دی چې مونږ به دهغوی اقوال په ډير اختصار سره ذکر کړو:

اول مذهب حنفي:

دأحنافوپه نيزباندی چې دحيوان غوږ د دريمی حصي نه کم هم نقصاني وُو نو قرباني پري جائزه ده. وګوره: حواشي على ملتقى الأبحر(١٩/2).

دويم مذهب مالکی:

ابن عبدالبر-رحمه الله- په الکافی فی فقه أهل المدينه (١/٤٢١) کي ليکی دي: (ولابأس بالشق اليسير فی الأذن وکذلك القطع اليسير...) يعنې باك نه کوی که غوږ لږ شليدلی وی، او يا کټ شوی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم مذهب شافعي:

امام نووی الشافعي- رحمه الله - په المجموع شرح المهذب (۳۷۳/۸) کې دغوږ وغیره ذکرنه بعد أخیر کې فرمائي: (فان ضحّی بما ذکرناه أجزأه؛ لأن ما بها لایُنقَص من لحمها). نوداهم وائي چې قرباني پري جائزده .

څلورم مذهب حنبلی:

ابن قدامة الحنبلی- رحمه الله - په المغني (۶۲۶/۸) کې فرمائي: (... ویحصل الاجزاء بها، لا نعلم فیه خلافاً ولأن اشتراط السلامة من ذلك یشق إذلا یکاد یوجد سالم من هذا کلّه). نوداګوره فرمای چې د دي په جوازکې مونږته دچاهیڅ خلاف معلوم ندی، یعني داخو یوه اتفاقی مسأله ده اوبیا وایی چې دغوږ روغوالی شرط لګول خو مسلمانان په پوره مشقت او زحمت کې اچوي ځکه ددغسې عیبونونه خو اکثر مالونه خالی نوي.

۹- دلیل: همدغه شان ددی عصر لوی لوی علماؤ فتوی هم په جواز باندي ده لکه الشیخ السعدی- رحمه الله، او ابن باز- رحمه الله - په فتاوی نورعلی الدرب (۱۷/ ۳۵۵)کی، او ابن عثیمین- رحمه الله- هم په فتاوی نورعلی الدرب (۱۳/۲) کې ذکر کړي دي اوبیا فرمای: (ولافرق بین أن یکون القطع قلیلاً أو کثیراً حتی لوقطع القرن کله أوالأذن کلها أوالذیل کله فانها تجزئ).

ژباړه: هیڅ فرق نشته که دمال ښکر، یا غوږ اویا لکی ټوله کټ وی اویا لږه، قربانی پری جائزه ده - اوپدی جمله کی دابن عثیمین رحمه الله رد ته اشاره هم ده په هغه فقهاؤ باندی چی مقدار دثلث، نصف وغیره ذکرکوی ځکه په دغه مقدار باندی دلیل نشته. نو که دمال لکۍ، ښکر اوغوږ لږ یاټول کټ وی قربانی پری جائزه ده .

نومحترمو: مونږ داسی نه وایو چی مسلمانان دی هغه مالونو پسی وګرځی چی لکۍ، غوږ او ښکر یی کټ وی بلکی مونږ وایو که څوك په منطقه(علاقه) کی بل مال پیدا نکړي اویا دا مال په صحت اوغوښه کی ښه وی دهغه مال نه چی یوه یوه لیشت غوږونه لری نوبیا پدغی مال باندی قرباني بلکل صحی ده، اوپدغه عیب سره ثواب کی هیڅ کمی نه راځی، ځکه دغه عیوب مُخِل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بالمقصود ندی، اونه په حیوان کی مطلوب دی ځکه دحیوان غوړونه انسانان نه خوري، اونه تري په دین اسلام کی منعه راغلي ده.

«۴» سوال: خصي مال باندي قرباني کول سه حکم لري؟

جواب: بلکل جائزده، ابن ماجه (رقم 2548) کي دأبو هريرة-رضی الله عنه- څخه روایت دی چي نبي صلی الله علیه وسلم دوه ګډان د قرباني لپاره واخستل أو مَوجُوءَيْن ؤو یعنی خصین، ؤو.

«۵» سوال : آیا یوه قرباني دټولي کورنۍ څخه صحیح کیږي کنه؟

جواب: بلکل صحصح کیږي: عطاء بن يسار فرمائي: ما د أبو أیوب الأنصاري رضي الله عنه نه تپوس وکړ چي تاسوبه د نبي صلی الله علیه وسلم په زمانه کي قرباني څنګه کوله ؟ هغي وفرمایل: (کان الرجل في عهد النبي صلی الله علیه وسلم یضحي بالشاة عنه وعن أهل بیته فیأکلون ویطعمون) صححه الشیخ الألباني في صحیح سنن ابن ماجه(۲/۲۰۳).

یعني یوسړی به اختری په یومال باندی دخپل ځان اودخپل ټول کورنه کوو اوخپله به ئي تري هم خوراک کوو، او فقراؤ ته به یی هم پکی ورکوو.

«٦» سوال: دمړي نه قرباني کول څه حکم لري؟

جواب: دمړي څخه قرباني کول په دري ډوله ده.

۱ـ یوشخص دخپل ځان څخه قرباني وکړي، ورسره نیت دخپلي ټولي کورني وکړي (مړو ژوندو دواړوڅخه) نودا جائزه ده ا و ثواب ئي مړو ژوندو ته رسیږي، دلیل پدي خبره باندی د نبي صلی الله علیه وسلم عمل دی چي هغه به دخپل ځان او دخپل اهل بیت څخه قرباني کوله، او دهغه په اهل بیت کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه په ژوند مبارك كې ډير اقارب (خپلوان) وفات شوي ؤو، نو داهل بيت لفظ مړو اوژوندو دواړو ته شامل دی.

۲ـ صورت دا دی چې يو كس په ژوندون وصيت وكړي چې زما د وفات نه روستو ماپسي قرباني وكړی نو بيا دهغه نه مستقله قرباني كول واجب ده، پدې شرط چې د وصيت كونكی په مال كی به وی، او كه دهغه نه خپل مال پاتی نوي، نو بياپه ورثوباندی واجب نده، دليل پدې خبره قول دالله تعالی دی ((فمن بدّله بعد ماسمعه فإنما إثمه علي الذين يبدّلونه إن الله سميع عليم)) سورة البقرة (۱۸۱).

۳ـ قسم: دمړي نه مستقله قرباني كول دي پداسې حال كې چې مړي په ژوند وصيت نوی كړی، نوپدې صورت كې دعلماؤ دوه قوله دي:

أول قول: په عدم جواز دی اودا په أئمه أربعه كې د امامشافعي -رحمه الله- نه نقل دی او امام مالك -رحمه الله- په جواز قائل دی ليكن مع الكراهة، او دليل د دوی دادی چې دغه كار دنبي صلى الله عليه وسلم اودصحابه كرامو -رضوان الله عليهم- څخه نه دی نقل، كه چيرته جائز وائي نوهغوي به كړي وايي.

دويم قول: دجمهورو (دډيرو) علماؤ دی چې په هغې كې (مذهب حنفی، مذهب مالكي اومذهب حنبلي هم شامل دی) ددوی په نيز باندې جائزده اوثواب يی مړی ته رسيږی.

شيخ الإسلام ابن تيميه رحمه الله په مجموع الفتاوى (۳۰٦/۲٦) كې فرمائي: (وتجوزالأضحية عن الميت كما تجوز الحج عنه والصدقة عنه). ژباړه: دمړي نه قرباني كول داسي جائزه ده لكه څنگه چې حج اوصدقه كول دمړي نه جائز دي.

همدغه شان پدې عصر كې ابن باز -رحمه الله- په مجموع فتاوى و مقالات ابن باز (۱۸۹/۱۸) كې، او ابن عثيمين -رحمه الله- په مجموع فتاوي ورسائل (120/25) كې او دسعودي هيئة كبار علماؤ په فتاوى اللجنة الدائمة (۴۱۷/۱۱) كې دجواز فتوى وركړې ده.

اودامقام د اختصار دی پدې وجه باندې د دوی دلائل ذكر كولی نه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۷» سوال: د قربانۍ کونکي دپاره څه کول پکار دي؟

جواب : کله چې د ذوالحجه میاشت داخله شي نو هغه ته پکار دي چې خپل نوکونه او ویختان (دسر،بریت، اود نور بدن) کټ نه کړي ځکه حدیث کې ترى منعه راغلي ده :

((إِذَا رَأَيْتُمْ هِلَالَ ذِي الْحِجَّةِ وَأَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُضَحِّيَ ، فَلْيُمْسِكْ عَنْ شَعْرِهِ وَأَظْفَارِهِ)) رواه مسلم (197). ژباړه: نبي صلى الله عليه وسلم فرمائی کله چې تاسو میاشت د ذوالحجي ولیده اوکوم یوتن په تاسو کې د قربانۍ نیت کړی وي نوهغه دي خپل ویختان اونوکان نه کټ کوي.

«۸» سوال: څو ورځو پوري قرباني کولى شي؟

جواب: راجح قول پدې کې دا دی چې د اختر ترڅلورمې ورځې پورې کولي شي یعني یوسړی کولى شي چې خپله قرباني داختر په دویمه، دریمه اوڅلورمه ورځ کې ذبحه کړي. دغه قول دعلي بن أبي طالب، جبیر بن معطم او ابن عباس رضي الله عنهم دی او ابن القيم رحمه الله په زاد المعاد(۳۱۹/۲)کې فرمائي: (وهومذهب إمام أهل البصرة الحسن و إمام أهل مكة عطاء بن أبي رباح و إمام أهل الشام الأوزاعي وإمام فقهاء أهل الحديث الشافعي واختاره ابن المنذر).

«۹» سوال: که څوک د قربانۍ وس نه لري نودهغی دپاره قرض کولی شی کنه؟

جواب: که طاقت د قرض ختمولولري نوکولی شي یعني جواز لري ، اوکه بیا وس نه لري نو جائزنده چې قرض وکړي. وګوره د زیات تفصیل دپاره: مجموع الفتاوى لابن تيميه (۳۰۵/۲۶).

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۱۰» سوال: آيه د قربانۍ مال په بل مال باندی بدلولی شی کنه؟

جواب: بدلولی شي چې کله د قربانۍ مال نه غوره وي، دغه قول دجواز په تابعينو کې دعطاء، او مجاهد، اوعکرمه نه اوپه أئمو کې د امام أبوحنيفه، امام مالكٔ، امام أحمد، او امام محمد-رحمهم الله- څخه نقل دی. وګوره: المغني لابن قدامة (۸/۴۳۷).

«۱۱» سوال: په وخت د ذبحه کې سهوا د بسم الله دهيريدلو څه حکم دی؟

جواب: که چيرته سهواً د مسلمان نه بسم الله پاتي شي نو په راجح قول د اهل علمو کې دهغه مذبوحه حلاله ده، اودغه قول دامام شافعي، اوابن عبدالبر، اوابن قدامة، اوامام قرطبي أود الشيخ محمد بن عبدالوهاب رحمهم الله اوداسي نورو أئمونه نقل دی.

قال الإمام الشافعي- رحمه الله- في كتابه الأم (۲/۲۲۷): (لونسي- التسمية فى الذبيحة أكل لأن المسلم يذبح على اسم الله عزوجل وإن نسي).

قال ابن عبدالبر- رحمه الله- فى كتابه الاستذكار (۵/۲۴۹ح۱۰۰۷): (إن التسمية على الذبيحة سنة مسنونة لا فريضة ولوكانت فرضًا ماسقطت بالنسيان لأن النسيان لايسقط ماوجب عمله من الفرائض).

قال ابن قدامة - رحمه الله- في المغني (۸/۳۸۹): (ولنا قول ابن عباس: من نسي- التسمية فلا بأس ...الخ).

قال القرطبي- رحمه الله- فى تفسيره (۷/۵۰): (وأما الناسي فلا خطاب توجه إليه إذ يستحيل خطابه فالشرط ليس بواجب عليه). اوداسي نوروعلماؤهم ليکلی دي چونکه دامقام د تفصيل ندي، ليکن مونږ ته ددی قول درجحان سره هم احتياط پدي کې ښکاري چی ونه خوړل شی؛ ځکه ايت په نهی کې عام دی، والله أعلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۱۲» سوال: د ذوالحجې میاشتې أوله لسیزه څه فضیلت لري؟

جواب: ددغې لسو ورځو ډیر فضائل دي اوپه قران کریم کـې هـم ورتـه اشـاره شوي ده او په حدیث کې راغلي ((مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيهِنَّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ الْعَشْرِ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ! وَلا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: وَلا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِلا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ)).

ژباړه: داسې ورځې نشته چې نیک عمل پکې الله عزوجل ته ډیر خـوښ وي د ذوالحجې دلسو ورځونه، صحابه کرامو وفرمائل یا رسـول اللـه صـلی اللـه علیـه وسلم دجهاد نه هم زیات خوښ دی الله تعالی ته؟ هغه وفرمائـل: آو، مګرهغـه کس چې خپل جان اومال سره وځي او هـیڅ څیـز واپـس نـه کـي یعنـي شـهید شي.! محترمو: مؤمن دی پدې اجر ثواب کې سوڅ وکړی.

«۱۳» سوال: هرکله چې د ذوالحجې اوله لسیزه دومره زیات ثواب لري نو کوم اعمال پکې ډیر بهتره دي چې مسلمان یې وکړي؟

جواب: هرنیک عمل کـول لکـه: نفلونـه، تلاوتونـه کـول، کونـډو یتیمانـانوسره خیګړي کول.

دويم عمل: روژه نیول یو روایت امام أحمـد، او أبـو داود او نسـائي نقـل کـړي چې نبي صلی الله علیه وسلم به نهـه ورځـې د دې میاشـتې او دعاشـوراء ورځ اودري ورځې په هره میاشت کې (۱۳-۱۴-۱۵) کې نیولی .

دريم عمل: تکبیرات (الله أکبر)، تهلیلات (لا إله إلا الله) او تحمیدات (الحمـد لله) ویل حدیث کې راغلي: ((فأكثروا فيهن من التهليل والتكبيروالتحميد))، او امام بخاري- رحمه الله- نقل کړي چې ابـن عمـر، او أبـو هریـرة رضي الله عنهما بـه بازارته وتل په جهر به ئې تکبیرات ویل اودهغوی دوچې نه به نوروخلکوبه هـم په جهرتکبیرونه ویل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلورم عمل: دعرفې ورځ روژه نیول، حدیث د مسلم کې راغلي ددوه کالو ګناهونه پرې معاف کیږي (دتیر شوي کال اود راتلونکي کال) نودا لوی فضیلت دی.!

داختر دورځ آداب

«۱۴» سوال: اختر ورځ په څه طریقه ولمانځل شي؟

جواب: دغه په اسلام کې یوعظیمه ورځ ده باید شرعي آدابو سره دخپل رب شکرپکې وشي، نوددغی ورځ یو څومختصرآداب په لاندې ډول دي:

۱- تکبیرات ویل اوهغه دعرفې ورځ نه شروع کیږي تر څلورمې ورځ دمازیګرپوري.

۲- داختر لمونځ نه مخکې غسل کول،عطرلګول، خائسته نوی او پاپاکې جامې اغوستل بغیر داسراف نه، اوهرچه زنانه دي هغه به عیدګاه ته ځي بغیردتبرّج ډول سینګار اوعطرونونه.

۳- دخپلې قربانۍ نه اول خوراک کول او دغه د نبي صلی الله علیه وسلم عمل ؤو چې اول خوراک به ئې دخپلې قربانۍ څخه کولو. وګوره: زادالمعاد لابن القیم(۴۴۱/۱).

۴-عیدګاه ته پیدل تلل که دچا عذرنوي.

۵-لاره بدلول د مستحباتو څخه دي یعني کورته واپس په بله لار راتلل.

«۱۵» سؤال: د اختر مبارکي یوبل ته ورکول څه حکم لري؟

جواب: یوبل ته مبارکي ورکول یو مباح اوجائز کاردی اوپدې کې هیڅ محظور شرعي نشته، دیته بدعت ویل پدې دلیل سره چې دا ثبوت نه لري، نودا ډیره کمزوري بې بنیاده خبره ده دیوڅو وجونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

١- داهغه وخت بدعت گرځي چې کله ورته سنت يامستحب وويـل شي ځکـه بيا دسنت اود استحباب دثبوت دپاره دليل شرعي پکار وي، اوحـال دادي چـې دا يو دعاداتو څخه دی. اوزمونږ دا خبره مبني ده پـه يـوعظيم أصـل داصـولو ددين باندې .

هغه دا چې: (الأصل فى جميع العادات القولية والفعليـة الإباحـة والجـواز، فـلا يحرم منها ولايكره إلا مانهى عنه الشارع أوتضمّن مفسدة شرعية).

اوددې اصل او قاعدې دپاره قران کريم او په احاديثو کې ډير دلائـل او مثالونـه شته خودا مقام دهغې د ذکر ندې او خاصکر علـماء دعلـم أصـولو پـه مسـتقلو کتابونو کې ذکر کړي دي.

ژباړه: اصل په ټولوعاداتو قوليه اوفعليه (يعني په ويناگانو اوکارونو) کې اباحـت اوجواز دی هيڅ يوڅيز ته حرام او مکروه نه ويـل کيـږي مگرهغـه وخـت چـې شرعي دهغی عمل نه منعه کړي وي اويا هغه عمل متضـمن وی مفسـده شرعيـه لره.

نودلته هم شرع ددی مبارکۍ ورکولونه منعه نده کړي اونه پکې کومه مفسـده او نقصان شته بلکه مصالح پکې شته مثلاً: مسلمانان يوبل ته دعاگـاني وکـړي، او يوبل ته زړونه نرميدل، همدغه شـان دبعضـو يوبـل سره خـبرې نـوي، نـو دايـو ښکلي فرصت وي دخبرو کولو، او دا سې نور ډير مصالح.

سؤال: که څوك اعـتراض وکـړي چـې عـدم ثبـوت دليـل دی پـه عـدم جـواز باندې؟

او دا دبعضو خلکو غټ اوعُمْده دليل دی پدې مسئله کې.!

اول جواب: دغه دشرع يوه عظيمه قاعده ده خوپه باب دعباداتو کې ده نـه پـه باب دعـاداتو کـې ځکـه اصـل پـه عبـاداتو کـې توقـف دی نوځکـه ثبـوت تـه ضرورت لري اوهرچې عادات دي نواصل په هغی کې اباحـت او جـواز دی نـو ځکه ثبوت ته حاجت نلری اويـا هـر قـوم خپـل عـادات لـري، اوهغـه کـه پـه اخترونو کې وی اوکه په نورو خوشاليانو کې وی او که په لباسونو کـې وی، اودا د الله تعالی يو دلوی فضلونو څخه دی په خپلو بندگانو باندې چی هرقوم ته يی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل عادات رواجات مباح اوجائز کړي دي، کچیرته الله تعالی دا کارونه مباح اوجائز کړي نه وایی اوموږ یي صرف په هغه عاداتو باندې مکلف کړي وایي کوم چې دنبي صلی الله علیه وسلم په زمانه کې وو مثلا دهغی وخت جامی او بوټان او څپلی وغیره چی بل قسم به نه ګرځوي نومسلمانان په څومره په مشقت کې وایي. **الغرض مطلب دادی** چې دغه قاعده صحیح ده خو په باب دعباداتو کې څکه هرعبادت دلیل شرعي غواړي اوهرچې دامسأله ده نو دا دباب دعاداتو څخه ده، لکه څنګه چې موږ نور ډېرعادات په خوراک څښاك اولباس اوناسته پاسته کې اویا په خوشحالیانو وغیره تعاملاتو کې لرو خو څوك هغې ته بدعت ویلی نشي.

دویم جواب: دصحابه کرامو- رضوان الله علیهم- نه هم بعضې الفاظ نقل دی مثلاً: ((تقبل الله مناومنكم)) نو ډېره دتعجب خبره خو داده چې ددی الفاظو ویل په عربي کې جائز ګڼي اوکه چاپه پښتو ژبه کې وویل بیا بدعت ګرځي!، نوداکوم منطق اودلیل دی!، ددي الفاظو معنی تقریباً یوه ده کوم چې پښتو کې ویل کیږي (لمونځ روژي أونیك اعمال دې قبول شه).

دریم: شیخ الاسلام ابن تیمیة رحمه الله نه هم داختر دمبارکۍ تپوس شوي دی او هغه هم دجواز فتوی ورکړې ده وګوره الفتاوی الکبری(۲۲۸/۲): (هَلْ التَّهْنِئَةُ فِي الْعِيدِ وَمَا يَجْرِي عَلَى أَلْسِنَةِ النَّاسِ:"عِيدُك مُبَارَكٌ " وَمَا أَشْبَهَهُ، هَلْ لَهُ أَصْلٌ فِي الشَّرِيعَةِ، أَمْ لا)؟

بیا هغه تفصیل دجواب کړی دی چې دا جائزه ده اوبیا فرماي چې دغه دجواز فتوی ددین دلوی لوی امامانو نه نقل ده لکه امام أحمد رحمه الله وغیره نه.

څلورم: همدغه شان ددي عصر لوی علماؤهم دجواز فتوی ورکړې ده لکه الشیخ العلامة السعدي- رحمه الله، او ابن باز- رحمه الله- په مجموع فتاوي ابن باز (۱۳/ ۲۵) کې اوابن عثیمین- رحمه الله- نه په مجموع فتاوی ابن عثیمین(۲۰۸/۱۶- ۲۱۰) کې تپوس کړي شوی دی چې: (ما حكم التهنئة بالعيد؟ وهل لها صيغة معينة؟ فأجاب: التهنئة بالعيد جائزة، وليس لها تهنئة مخصوصة، بل ما اعتاده الناس فهو جائز ما لم يكن إثماً. وقال أيضًا: التهنئة بالعيد قد وقعت من بعض الصحابة

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضي الله عنهم، وعلى فرض أنها لم تقع فإنها الآن من الأمور العادية التي اعتادها الناس، يهنيء بعضهم بعضاً ببلوغ العيد واستكمال الصوم والقيام).

وسئل أيضًا: (ما حكم المصافحة، والمعانقة والتهنئة بعد صلاة العيد؟

فأجاب: هذه الأشياء لا بأس بها؛ لأن الناس لا يتخذونها على سبيل التعبد والتقرب إلى الله عز وجل، وإنما يتخذونها على سبيل العادة، والإكرام والاحترام، ومادامت عادة لم يرد الشرع بالنهي عنها فإن الأصل فيها الإباحة).

خلاصه دعبارت: ابن عثيمين - رحمه الله - نه درې تپوسه کړی شوی دي:

أول: داخترمبارکۍ حکم ؟ **دویم:** آیا دمبارکۍ دپاره کوم خاص الفاظ دي چې سړی به صرف هغه وایی اوکه نشته؟ **دریم:** سترې مشي اوغاړه ورکول څه حکم لري؟.

هغه په جواب کې ویلي دي چې د اخترمبارکي اویوبل ته سترې مشي۔اوغاړه ورکول یومباح اوجائزعمل دی(دلیل) ځکه دا دعاداتو څخه دی، نه دعباداتو نه او اصل دمسلمانانو په عاداتو کې اباحت اوجوازدی، همدغه شان ددې لپاره دخاصو الفاظو تعین هم نشته بلکې دهرقوم خپل عادات او الفاظ وی.

همدغه شان دمعانقه (یوبل ته غاړه ورکولو) په باره کې الشيخ الألباني - رحمه الله - په سلسله صحيحة (١/٣٠٠ - ٣٠٢ حديث رقم ١٦٠) کې فرمائي:(وأمّا الالتزام ... والمعانقة؛ فما دام أنّه لم يثبت النهي عنه في الحديث كما تقدم؛ فالواجب حينئذٍ البقاء على الأصل، وهو الإباحة، وبخاصّة أنه ببعض الأحاديث والآثار، فقال أنس رضي الله عنه: كان أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم إذا تلاقوا تصافحوا، فإذا قدموا من سفرٍ تعانقوا).

رواه الطبراني في الأوسط، ورجاله رجال الصحيح، كما قال المنذري (٣/٢٧٠)، والهيثمي (٨/ ٣٦).

ژباړه: په سترې مشی کې یوبل ته غاړه ورکول په شرع کې ددینه نه منعه نده ثابت اوهرکله چې منعه ترې نوې شوې نوبیا لازم داده چې دامسأله په خپل اصل باندې باقي پاتې شی چې هغه اباحت اوجوازدی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

محترمو: دایو څو مسائل ؤو په باب دقربانۍ او آداب د اخترکې، الله تعالی نه غواړم چې خالص دخپلی رضا لپاره یی وګرځوي اوپه خپل دربارکې قبـول یـی کړي،او دټولو مسلمانانو نه دی مالی اوقولي او فعلي اعمال قبول کړی، إنـه وليّ ذلك والقادرعليه ، وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.

❖ **نوټ :** که کوم مسلمان غواړي چې ددغې خير په نشر ولـو کـې خپـل ځـان برښمن کړي ، او دلا زياتو مسلمانانو دخير او د رهنمايـی سـبب وګرځـی، نو کولي شی چې دخپل وس مطابق دا چاپ کړي اومسلمانانو ته یی توزيع کړي (یعنی زمونږ دطرف نه کوم مانع نشته، ليکن پدې شرط چې پـدې ليکلـوکې بـه کوم زيادت او نقصان نه کوي).

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library